

„TRUPURI” DE MOȘII DIN COMUNA STĂNIȚA ȘI VECINĂTĂȚILE ACESTEIA (ÎNTRE ANII 1929-1942)

Irina-Elena Boldur, Dimitrie-Ovidiu Boldur

Situate în fostul ținut și apoi județ Roman, în prezent aparținând de județul Neamț, satele și teritoriul comunei Stănița¹ au suferit, în ultimul secol și jumătate, unele înglobări, dezlipiri, cedări, schimburi, parcelări sau, chiar, exproprieri și dispariții de denumiri.

În rândurile care urmează prezentăm, în mod sintetic, câteva dintre planurile cadastrale ale unor proprietari sau „trupuri” de moșii, din perioada cuprinsă între anii 1929-1942, toate realizate cu o deosebită acuratețe de specialiștii – ingineri topografii, din fostul județ Roman.

1. *„Planul loturilor cedate locuitorilor din comuna Stănița de pe moșia Boghicea fostă proprietatea D-lui Gh. Cristodorescu, județul Roman, plasa Șcheia, comuna Boghicea”²:*

Emitent – Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Direcția Cadastrului

Datare – 1929

Compoziția și caracteristicile documentului – calc pânzat; 0,93/0,97 m; gri

Scara – 1:5.000

Mențiuni în cuprinsul documentului – „Conform copiei Heliografice venită cu *Adr. No. 160/23 ianuarie 1932. Nichifor*” (partea dreaptă, jos)

Rezumatul documentului – planul cuprinde, pe de o parte, delimitarea loturilor și a islazului locuitorilor din comuna Boghicea, iar, pe de altă parte, poziționarea moșiei Boghicea-Căușeni (proprietatea Cristodorescu). Alte toponime utilizate în document: (pădurea) Brăești³, (pădurea) Goești⁴, (loturi) Bâra, (islaz) Curatu⁵, (răzeșii din) Poienile Oancei, (moșia) Todireni.

¹ Înființată la 1864, având ca sate componente Stănița, Chicer(e)a și Piscul Rusului – în prezent sat în comuna Dagâta, județul Iași (**Tablou de toate comunele rurale din țară** (extras din *Monitorul Oficial*), București, 1864, p. 35; **Tezaurul toponimic al României. Moldova. Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale (1772-1988)** (coord. Dragoș Moldovanu), vol. I, partea a II-a, București, 1991, p. 1614; Irina-Elena (Coroban) Boldur, D.-O. Boldur, **Despre atestarea documentară a unui sat de răzeși: Poienile Oancei (comuna Stănița, județul Neamț)**, în *Carpica*, XXXVII, 2008, p. 249).

² D.J.A.N. Bacău, **Colecția Planuri, județul Roman**, doc. 57.

³ Parte din comuna cu același nume din județul Iași.

⁴ Parte din satul cu același nume, comuna Lungani, județul Iași.

⁵ Toponim local, utilizat și sub denumirea „După Deal” – islazul este situat între satele

2. *„Planul loturilor cedate locuitorilor din comuna Stănița de pe moșia Dagăța, fostă proprietatea A. Schuller, județul Roman, plasa Șcheia, comuna Dagăța”*⁶:

Emitent – Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Casa centrală a cooperăției și împrumutării sâtenilor. Direcția cadastrului și a lucrărilor tehnice

Datare – 1929

Compoziția și caracteristicile documentului – calc pânzat; 0,50/0,56 m; gri

Scara – 1:5.000

Mențiuni în cuprinsul documentului – „Elena Georgescu” (semnătură olografă, partea stângă, jos)

Rezumatul documentului – sunt evidențiate atât loturile cedate cât și cele primite. Alte toponime folosite în document: (loturi sat) Mănăstirea⁷, (loturi sat) Ursari⁸.

3. *„Planul moșiei Chicera, proprietatea Aglaia Varduca azi Maria Varduca, județul Roman, comuna Stănița”*⁹:

Emitent –

Datare – 1931

Compoziția și caracteristicile documentului – calc pânzat; 0,52/0,91 m; gri

Scara – 1:5.000, executat cu nr. 17/7/931

Mențiuni în cuprinsul documentului – „def. conf. p.-v. [Indescifrabil – s. n.]”, „vizat Georgescu C-ța” (partea stângă, jos); „27.III.1943/[Indescifrabil – s. n.] (partea stângă, jos); „nr. 5.101/23.VII.1931” (părțile stângă și dreapta, jos).

Rezumatul documentului – documentul prezintă planul moșiei Varduca¹⁰ și conține o „Legendă” cu detalierea punctelor importante din cuprinsul suprafeței de teren respective. Alte antroponime uzitate în document: („Prop. Moșt.”) Buicliu¹¹, („Prop. D-lui”) V. Lițcanu¹².

Căușeni și Slobozia (din comuna Boghicea) și satul Ghidion (din comuna Stănița).

⁶ D.J.A.N. Bacău, **Colecția Planuri, județul Roman**, doc. 234.

⁷ Parte din satul cu același nume din comuna Dagăța, județul Iași.

⁸ Toponimul reprezintă denumirea actualului sat Zece Prăjini, din comuna Dagăța, județul Iași.

⁹ D.J.A.N. Bacău, **Colecția Planuri, județul Roman**, doc. 498.

¹⁰ „Vardunca” în pronunția locuitorilor din zonă (informații de la Bulai C. Ion, sat Fundul Poienii/Todireni-Stănița, 89 de ani, 4 clase, pensionar, agricultor; Pricopi D. Vasile, sat Vlădnicele-Stănița, 87 de ani, 7 clase, pensionar, fost brigadier agricol și Pricopi V. Elena, sat Vlădnicele-Stănița, 84 de ani, 4 clase, pensionară, agricultoare – înregistrări audio-video realizate la 22 august 2009) deținea peste 100 ha de teren (inf. de la Bulai C. Ion, vezi **supra**). Documentul adus de noi în atenție mai sus, atestă faptul că moșia Chicera, a cărei proprietară era familia Varduca, se întindea, în 1931, la peste 154 ha de teren.

¹¹ Păstrat în memoria colectivă sub numele de „Buricliu” (probabil datorită faptului că, pentru cei din jurul său, reprezenta un adevărat „buric al pământului”, de unde și expresia memorată de cei mai vârstnici: „Ce, te crezi Buricliu?”), Florea Buicliu a fost

4. **„Parte din planul moșiei Boghicea, comuna Stănița, județul Roman”¹³ :**

Emitent – –

Datare – ?

Compoziția și caracteristicile documentului – calc pânzat; 0,31/1,72 m; gri

Scara – –

Mențiuni în cuprinsul documentului – „S’au Făcut modificări conf.

Adr. Bir. Cad. 160/23.I.1932. Nichifor” (partea dreaptă, jos)

Rezumatul documentului – este reprezentată suprafața respectivă. Alte toponime regăsite în document: (vatra de sat) Căușeni¹⁴, (loturile locuitorilor din) Stănița, (răzeșii din) Poienile Oancei.

5. **„Planul Loturilor cedate locuitorilor din comuna Stănița de pe Moșia Călugărița Fostă propr. Gh. Buzdugan, Jud. Roman, Com. I.Gh. Duca”¹⁵:**

Emitent – Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Direcția Cadastru

Datare – 1935

Compoziția și caracteristicile documentului – hârtie pânzată; 0,50/0,21 m

Scara – 1:5.000

Mențiuni în cuprinsul documentului – „Lotul școalei Stănița de 3 Ha.000 este trecut pe planul com. Călugărița¹⁶” (partea centrală, jos)

Rezumatul documentului – este reprezentată suprafața celor două islazuri. Documentul conține și o „Legendă” de dimensiuni reduse, care prezintă suprafața celor 13 loturi, a lotului zootehnic și a islazului.

6. **„Planul terenului din moșia Spiridonești, jud. Roman, Com. Spiridonești¹⁷ oferit D-nelor Adela Simionescu și Alice Sârbu în schimbul aceleiași suprafețe din moșia Chetrelle, jud. Roman, Com. Stănița”¹⁸:**

unul dintre cei mai mari proprietari funciari din zonă. După opiniile unora dintre cei pe care i-am intervievat (inf. de la Pricopi D. Vasile, vezi **supra**, nota 10) deținea o suprafață de peste 1.200 ha, începând de la locul denumit „Iazul Boierul” spre partea de sud-est a comunei Stănița, la limita cu toponimul păstrat în memoria locuitorilor sub numele de „La Cetate” (vezi **supra**, nota 7), incluzând aici și pădurea din zona Vlădnicele-Piscul Rusului (inf. de la Bulai C. Ion, vezi **supra**, nota 10). A deținut și mai multe proprietăți imobiliare, una dintre acestea fiind conacul din satul Todireni (unde, în perioada comunistă, a funcționat sediul dispensarului uman, clădirea căpătând apoi destinația de școală, pentru ca, după anii ’90, să fie lăsată în părăsire).

¹² A deținut proprietăți în zona satului Chicerea (comuna Stănița).

¹³ D.J.A.N. Bacău, **Colecția Planuri, județul Roman**, doc. 61.

¹⁴ Vezi **supra**, nota 5.

¹⁵ D.J.A.N. Bacău, **Colecția Planuri, județul Roman**, doc. 47.

¹⁶ A se vedea Irina-Elena (Coroban) Boldur, D.-O. Boldur, **loc.cit.**, p. 249.

¹⁷ Astăzi sat în comuna Icușești, județul Neamț.

¹⁸ D.J.A.N. Bacău, **Colecția Planuri, județul Roman**, doc. 500.

Emitent – Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Direcția Cadastrului

Datare – 1938

Compoziția și caracteristicile documentului – calc pânzat; 0,50/0,31 m; gri

Scara – 1:5.000

Mențiuni în cuprinsul documentului – „*Supraf. 68 Ha0555 m.p.*” (partea stângă, sub denumirea planului); „*Schimb aprobat prin D.M.N. nr. 32.570/1937 pusă pe referatul Dir. Ref. Agrare Dos. No. 197/1937*” (partea centrală, jos)

Rezumatul documentului – este poziționat islazul care a făcut obiectul schimbului, fiind specificate distanțele până la localitățile din jur. Toponime utilizate în document: (la) Roman (25 km), (la) Rocna¹⁹ (1 km), (la) Dămieniști²⁰ (7 km).

7. *„Planul Terenului din moșia Chetrelle, jud. Roman, Com. Stănița oferit de D-nele Adela Simionescu și Alice Sârbu în schimbul aceleiași suprafețe din moșia Spiridonești, jud. Roman, com. Spiridonești”*²¹:

Emitent – Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Direcția Cadastrului

Datare – 1938

Compoziția și caracteristicile documentului – calc pânzat; 0,50/0,31 m; gri

Scara – 1:5.000

Mențiuni în cuprinsul documentului – „*Supraf. 68 Ha0555 m.p.*” (partea stângă, sub denumirea planului); „*Schimb aprobat prin D.M. No. 32.570/1937, pusă pe referatul Dir. Ref. Agrare Dos. No. 197/1937*” (partea centrală, jos)

Rezumatul documentului – sunt reprezentate suprafețele de pădure și islaz, cu indicarea sensului către localitățile Dagâța și Stănița. Alte toponime și antroponime uzitate în document: (Prop. locuitorilor din) Vlădnicele și (Prop. fraților) Bordea.

8. *„Planul moșiei Todireni, proprietatea moșt. defunct. Florea Buicliu, comuna Stănița, jud. Roman (executat de A. Cratochvil)”*²²:

Emitent – –

Datare – 1942

Compoziția și caracteristicile documentului – calc pânzat; 0,96/1,89 m; gri

Scara – 1:5.000

Mențiuni în cuprinsul documentului – „*nr. 4859/27X1942*” (stânga și

¹⁹ Astăzi sat în comuna Icușești, județul Neamț.

²⁰ Sat și comună din județul Bacău.

²¹ D.J.A.N. Bacău, **Colecția Planuri, județul Roman**, doc. 501. Un alt document, pe care nu dorim să-l prezentăm detaliat în rândurile de mai sus, este cel cu nr. 502, datat în același an, pe hârtie milimetrică pânzată, de 0,24/0,35 m, de culoare maro. Acesta prezintă aceeași situație topografică ca și documentul 501, doar că poartă și mențiunea „*Ridicat în plan de Ing. Gh. Roșca în anul 1938*”.

²² **Ibidem**, doc. 499.

dreapta); „văzut C-ța Georgescu, 7/I/ 942”.

Rezumatul documentului – conține planul moșiei Todireni cu cele șase „trupuri”: Veja (partea stângă a documentului); Piscul Lat²³, Todireni, Urechioaia²⁴ (partea centrală a documentului); Chicerea Mică și Chicerea Mare (partea dreaptă a documentului).

Antroponime menționate în document: (Pădurea propr. D-lui) Gh. Christodorescu, (Pădurea propr. M-tor) Buicliu, (Propr. D-lui) Carp; (Propr. D-lui M-r) Pericle Varduca, (Pădurea propr. D-lui) Cost. Lițcanu, (Propr.) Grigore Bogză. Alte toponime folosite în document: (clăcașii din sat) Veja, (Răzeșii com.) Stănița; (Răzeșiile locuitorilor din) Poienile Oancei, (Răzeșiile locuitorilor din comuna) Stănița și (Clăcașii din com.) Stănița.

În partea stângă, jos, documentul are și o „Legendă” detaliată a punctelor importante din cuprinsul celor șase „trupuri” de moșii. Totalul suprafeței expropriate familiei Buicliu, se ridica, în anul 1942, la peste 72 ha²⁵.

Am prezentat câteva dintre planurile cadastrale ale unor proprietari care dețineau suprafețe importante de teren în întreaga zonă. De asemenea, am încercat să analizăm componența „trupurilor” de moșie din comuna Stănița și comunele învecinate (județele Neamț și Iași) – toate actele fiind emise în perioada deceniilor trei-cinci din secolul trecut. Documentele supuse atenției noastre au dat la iveală informații importante despre toponimia zonei și pot constitui surse de informare asupra evoluției proprietăților funciare, înainte ca acestea să fie expropriate de către regimul comunist, instaurat în România, după încheierea celui de-al doilea război mondial.

²³ Toponim local, utilizat și sub denumirea „Chisculat”, poziționat în aceeași zonă ca și islazul „Curatu” (vezi **supra**, nota 5).

²⁴ Toponim local, zonă situată între satul Todireni și prelungirea acestuia, Fundul Poienii.

²⁵ Trebuie evidențiat faptul că familia Buicliu nu suferea prima expropriere din existența sa. La D.J.A.N. Bacău, **Fond Inspectoratul Cadastral Iași**, Dosar nr. 85/1929, f. 1-54 regăsim documente privind parcelarea moșiilor Todireni și Veja, aflate atât în proprietatea moștenitorilor Buicliu, cât și a statului. Ridicarea topografică a fost executată de ing. Ștefan Rădulescu, care „*predă primarului G. Botezatu lucrările de măsurătoare ale moșiei Todireni (propr. Moșt. Buicliu)*” (**Ibidem**, f. 25), dar și „*Memoriul descriptiv nr. 4859/3.5.929*” (**Ibidem**, f. 27 r.), în care, din punct de vedere științific, regăsim (pe lângă toponimele utilizate în cercetarea noastră: Veja, Chicerea Mare, Chicerea Mică, Urechioaia, Todireni, Piscul Lat, Chicerea Varduca) și pe cel de „7 Fălci” (trup de moșie situat între Todireni-Fundul Poienii și Vlădnicele). Mai mult, „*primirea în stăpânire, pe loturile parcelate cadastral, [de către – s. n.] împrumietăriți, pe sus-numitele moșii*”, a fost o operațiune realizată de Alex. Grigoraș – agronom regional și de Vasile Teodorescu – primarul comunei Stănița (**Ibidem**, f. 52). Dacă în 1942 moștenitorii decedatului Florea Buicliu erau expropriați cu peste 72 ha, în 1929, aceeași moștenitori erau expropriați cu peste 85 ha teren.

**„Parts” of domains from Stănița commune and its neighbouring area
(between 1929-1942)**

Summary

With Poienile Oancei included in its boundaries, a village which has been attested since Stefan cel Mare's tomes, the boundaries of Stănița commune in Neamț county, have met with successive changes during the years.

The presentation and analysis of some cadastral plans from the inter-war times, bring to light important information about some of the properties owned by some families in the area.